

1-19 სტრ. 1r

შის მაღალ-მსვლელობას იენარალ-მაიორს **უ**ვან **ხ**ეო-ვიჩს ყიზლარის კამენდანტს ჭროინდორჭს: მეუღირსი **ა**ნდრე: კათალიკოსი სრულიად საქართველოდ სა მოვახსენებ მათგან ბრძანებულისა მეზრ თხოვისა, რომელიცა დაღათუ მრავალ-განსაცდელ-შემთხუჭვისაგან დავიწყებით სახელნი **შ**ეფეთა საქართველოდსათანი თვთო თვთოდ არღარა მახსოვან. მაგრა სახელოვანთა მეფეთა სახელნი, ანუ გარდაცუალეზანი მეფეთანი. და გუართა, და ანუ განყოფანი ნათესავნისანი სამ სამეფოდ ესენი არიან რომელნიცა ძუჭლთა შინა მა მატინეთა საქართველოდსათა წარმიკითხავნ:

სიტყუა პირჭლი:

უირჭლად ვიდრე მე მამა ქართლისა, და ყთა მათ ქართველთა. ესე იგი. ქართველთა. **უ**მერთა. **კ**ახთა. და **ა**ვახთა რლთაცა ყთა მათ ეწოდების ქართველი იყო ქართლოს: **ქ** სწერენ წერილთ-მწერალნი სომეხთა, და ქართველთანი, ვდ ტომისაგან იაფეთისა ყოფად ქართველთა, და სომეხთასა:

ამან აღაშენა პდ ციხეა **ა**რმაზისა, და დაეშენა მუნ

1-19 სტრ. 1v

და უწოდა ციხესა მას ქართლი, და მიერთგან ეწოდა ყოველსა ქართლსა ქართლი: **ქ** ესხნეს ძენი **უ**მე რომელთა პლი იყო **შ**ცხეთოს, რლნ აღაშენა ქალაქი აღმოსავალით **ა**რმაზისა. შორის ორთა მათ მდინარეთა, **შ**ტკურისა. და **ა**რაგუსა. და სახელი დასდვა მას თვისი. ესე იგი **შ**ცხეთა: **ქ** ძმათაგან მისთა იშვნეს კახნი, და ჯავახნი. და ძისა მისისაგან რლსა ეწოდა უფლოს იშვნეს ქართველნი. ესე იგი ქართველნი, **უ**მერელნი **ქ**ურთიელნი, **ქ**აჭუჭლნი, რომელნიცა არიან იმერნი ესე ყლნი და მთით კერძო საერისთვოთა არაგვისა. და **ქ**სნისათა რაოდენნიცა არიან ენითა ქართულითა მოუზარნი:

ქ **ა**ფლოს ძემან მცხეთოსისამან აღაშენა დასავლით მცხეთისა ქალაქი. და სახელი დასდუა მას **ა**ფლის-ციხეა,

წიად მდინარისა მტკვრისა კლდეთა შა რლი არს მახლობელ გორისა. ვგონებ, ვდ ვერსითა შვიდითა: **ჯ**ქადამ განმრავლდა ნათესავობად **ქ**ართუჭლთა ხ ერთისა ვის მე **ღ**ფლოსისაგან **ნ**ათესავისაგან იქმნა რლიმე შთამომავლობად. რლთასა აქუნდათ არა თუ სახელი, **შ**ეფობისა, ად **უ**ოვევადებრი რადმე პლობად, და აქუნდათ შვდთა **ქ**ართლოსისთა პლისა **ქ**ართუჭლთა ყლთა მამისათა მთავრობად. და იჯდა იგი **შ**ცხეთას **ქ**ალაქსა:

1-19 სტრ. 2r

ღამათ **უ**ოვევადათა ჟამთა შა იყვნეს **ქ**ნი **შ**ამათ-მთავარნი. **ჯ**ბრაამ, **უ**საკ და **უ**აკობ, და დიდი **ი**ჭეთის-მზრახუჭლი **შ**ოსე. და ყლნი **ქ**წრ-მეტყველნი ვე ჟამადმდე **ჯ**ლექსანდრეს მეფისა **შ**აკედონელისა. რ ესოდენნი იმეფნეს ამათ ჟამნი, ვდ ყლნი მამამთ-მთავარნი, და **ქ**წრ-მეტყუჭლნი, და **შ**ეფობანი. სირიელთა სპარსთა, და **შ**აკედონთანი ვე მეფობადმდე რომთა გარდაიცულანეს. **ღ** მაკაბელ 1.1: **ჯ**ლექსანდრემან სპარსეთით მომავალმან, ანუ მიმავალმან სპარსეთად. დაიპყრა. ოდეს იგი ქართლი, და დაუტევა კაცი ერთი **ჯ**ზონ ორ-ასითა მვედრითა, რლნი იყუნეს **უ**ტალიელნი. და თვნიერ თავადთა რაოდენნიცა აზნაურნი არიან საქართველოსა შა ყოველსა, **ჯ**ზონის მვედართა არიან ძენი: **ჯ**ა ესე ვიდრემე სიტყუად პირუჭლი აქამდის:

სიტყუა მეორე:

უყო ვინმე ჭაბუკი სახელით ჭარნავაზ მე **უ**ოვევადთა, რლი ზემო ითქუა. და **ჯ**ედა მისი იყო ასული. **ჯ**არიოს **შ**ეფისა სპარსთასა, და აღიზარდა დედამან მისმან ფარულად სპარსეთს შინა. მით რ მაკაბელ 1.7 სპარსთაცა შა მაკედონელთა იყო მთავრობად. დაეშინოდათ მათი. ნუ უკუჭ დარიოსის ნათესავობის-გამო გა არა რად ევნოს ძესა მისსა, და ეშინოდა აზონისაგანცა რ მამა. და ყლი სახლი ჭარნავა

1-19 სტრ. 2v

ზისა აღისპო **ჯ**ლექსანდრეს მიერ. და შდ აზონის მიერ.

ჯა ვითარიქმნა ოცისა წლისა ჭარნავაზ წარმოვიდა სპარსეთით და მოვიდა მცხეთად ად ფარულად შიშითა აზონისათა, და ნადირობათა შა კლდეთა შორის ტფილისისათა იპოვნა მრავალნი ვუნჯნი, და დიდროანნი კერპნი ოქროძსა, და ვერცხლისანი დამალულნი. ხ წარმოიხუა იგინი კერძოთა მეგრელთასა იყო ვინმე თა-

ვადი დიდი სახელით ქუჯი, მისცა მრწემი დაა თვის ცოლად. ქუჯის და ლაშკარი შეიკრიბა უნჯითა მით და მოკლა აზონ. და დაიპყრა Ⴢფხაზეთიდგან ვე დარზბანდამდე. და მაშინ მომკუდარ იყო Ⴢლექსანდრე, და იწოდა მეფედ. და განაგო წესი მეფობისა სპარსთა მეფეთა წესისაებრ. და ამან შეაწყო ენისა სინარზარეცა ქართული: **ქ**~ მრავალნი მეფენი იშენეს ნათესავნი ამისნი მაგრა აღსწყდა ნათესავობა მისი, და ერთი ოდენ ქალი დამთა რომელსა მოგუარეს ქმრად ქართუზლთა მედ სომეხთა მეფისა ნათესავისაგან სპარსთა მეფისა. სახელით Ⴢდერკი ჟამსა Ⴢგვსტოს კეისრისასა და იქმნა ჟარნავაზიანთა ჟეფობისა გარდაცუალებად Ⴢრშაკიანთად, და ესე ვემე სიტყუა აქამდის

სიტყუა მესამე:

სიტყვა მესამა. Ⴢმის ადერკის მზე იშუა ლნი ჩუზნი **ქ + ქ** ე,

1-19 სტრ. 3r

და ამან Ⴢდერკ იმეფა ჟამადმდე **ქ**აიოსს. და **ქ**ლავდი **ქ**ეისართა და ამისგან შთამოვიდეს მეფენი რაოდენნი მე ვემე ჟამადმდე **ზ**იოკლიტიანე **ქ**ეისრისა. და ჟამსა მას აღსწყდეს მენი Ⴢდერკისნი **ქ**რშაკიანნი, და ითხოვეს ქართუზლთა სპარსთა მეფისა **ქ**ოსროვისაგან მე მეფედ, და მისცა უმრწემსი მედ თვისი **ქ**ირიან მეფედ ქართუზლთა სპარსთა, და სომეხთა **ქ**ეფემან **ქ**ოსრო. და მოიყუანეს ჟაბუკი მირიან მეფედ **ქ**ართუზლთა მე სპარსთა და სომეხთა მეფისა ხოროვისა, და მეფე იქმნა **ქ**ირიან აფხაზთა და შვილთა ზემო-თქმულისა **ქ**ართლოსისათა, და არა შეიციჲალა გუარი **ქ**ეფობისა. რე **ქ**ოსროცა მეფე მამა **ქ**ირიანისა არშაკიანი იყო ად შეიციჲალა სახელი გუარსამით რე **ქ**რღარა **ქ**რშაკიანად, ად **ქ**ოსროვანად იწოდნეს მეფენი **ქ**ართუზლთანი:

ქ მეფე იქმნა სომეხთა ზედა უხუცესი ძმად **ქ**ირიანისა **ქ**ირდატ ამან უკუზ მირიან ისმინა ვედ **ქ**ეფე იქმნა **ქ**ოსტანტინე **ქ**რომს მე **ქ**ოსტა დიდისა და ნათელს-ილო ისილივისტროს მრ **ქ**რომთა პაპისა, და შედ რაოდენთა არა ვედ მრავალთა წელთა მოვიდა **ქ**ალწული **ქ**ონა და განანათლნა ყლნი საქართუზლონი შვილნი ქართლოსისნი **ქ**ათლითა ჟტისა სარწმუნოებისათა, და თვთ მეფემანცა მირიან ათელ-ილო და ყლთა ქართუზლთა ხელითა ევ-

1-19 სტრ. 3v

სტატი **წ**ნტიოქელ მამათ მთავრისათა, რლ~იცა აღრაცხილ-
არს **უ**ვსტატი იგი რიცხუსა შორის სამასათურამეტა **ჩ**ი-
ვიელთა **შ**ამათასა: **ქ** წმიდამან მეფემან **ს**ოსტანტინე ჟამსა
ამის **შ**ირიანისასა ჰპოვა ცხოვრება ყოვლისა სოფლისა პატ-
იოსანი **ქ** ი **ძ**ისა **წ**ისა, და მაცხოვრისა **წ** **ქ** **ქ**ესი. **ხ** ფერხისა სა-
უფლოდსა ფიცარი **ც**ხოველს-მყოფელისა **ქ** **ქ**ისა, და სამსჭუა-
ლი საუფლოდ რ~ლი არს დღეს სამეუფოსა ქალაქსა **შ**ოსკოვს
რლ~იცა **ს**ათოლიკე ეკლესისა შ~ა არს **შ**ოსკოვს წარმოუგზავნა
ამას **შ**ირიანს **ს**ეისარმან **ს**ოსტანტინე:

ქ იშენეს ამის **შ**ირიანის **ჩ**ათესავისაგან რაოდენნიმე რომელ-
თაგანი არს ვახტანგ **პ**~ლი რ~ლსა მგელ-ლომად სახელსდებენ
სპარსნი და ესე **უ**ახტანგ იყო ჟამსა **ც**ეოდოსი **პ**~ლისა და მისა
მისისა **წ**რკადისასა ამან ვახტანგ უწოდა **ქ**ართილსა **ს**ათალიკ-
ოსსა **ს**ათალიკოსი ბრძანებითა ანტისხელისა **პ**ატრიარხისათა
რ~ ხელსა ქუჭშე **წ**ნტისხელისა **პ**ატრიარხისასა იყო ყ~ლი საქართუჭ-
ლოდ ამანვე განყო საეპისკოპოსოებად სამეფოდ თვისი და
დაადგინნა **უ**პისკოპოსნი. **წ**თორმეტნი **ქ**ართლს, ათორმე-
ტი **ქ** ავახეთს ორი იმერეთს, და ცხრაჲ კახეთს, და ესე ყ~ლნი
ხელის ქუჭშე ყო **შ**ცხეთისა, და ყოვლისა საქართუჭლოდსა **ს**ათა

1-19 სტრ. 4r

ლიკოსისა. ამანვე მეფემან **უ**ახტანგ აღაშენა ქალაქი **ქ**ფილისი
ქალაქი. **ჩ**ისანი, გაღმართ **ქ**ფილისისა. ქალაქი **ს**ალისი, ჩრდილოთ
კერძო **ქ**ფილისისა, და ქალაქი **ს**ასპი აღმოსავლით კერძო **ძ**აფლის-
ციხისა, ამანვე აღაშენა ეკლესია საკათალიკოსო მცხეთასა
სახელსა ზედა ათორმეტთა მოციქულთასა: **ქ** შ~დ ვახტანგი-
სა შთამოვიდეს რაოდენნიმე მეფენი, და ასწყდეს კუალად: **წ**
ესე ვ~ემე სიტყუა აქამდის:

სიტყუა მეოთხე:

წქა უკუჭ ვიტყოდეთ მეფეთათვის **ღ**აგრატიონთა რ~ლნი შ~დ აღწ-
ყუჭდისა **ქ**ოსროვანთასა ესე იგი შვილთა მირიან, და ვახტან-
გისთა იქმნეს **შ**ეფედ **წ**ა რომლითა უკუჭ მიზეზითა ამით. ვ~დ
მოიოხრა რა **უ**უდეად **ძ**აქსპასიანეს მ~რ, და **ქ**იტესა რ~ლნი მე **უ**ბ-
რაელთაგანნი ივლტოდეს ფარულად შვილნი ტყვეთაგან წარსხმუ
ლთა **უ**ტალიად შთამოსრულნი შვილთაგან კლეოპასთა რ~ლი მოი
ხსენების საღრთოსა შ~ა ლ სახარებასა. **ხ**უკას მ~რ ესენი მოვიდეს
უერისალიმად მოოხრებულსა მას ქალაქსა. და დემკვიდრნეს მს-

გავსად მწირთა ქალაქსა მას სამშობლოსა თვისსა. ხ~ ხედვდეს
რა მოოხრებასა უღდეასსა ვერ შემძლეთა ყოფისათა რ~ მკვიდრო-
ბდეს ჟ~ ეანენი ფ~ დ უმრავლესნი უდიანთასა. შვილთა მათ

1-19 სტრ. 4v

ფარულად მოსლვითა ლტოლვილთასა ჰყვეს განზრახვა და წარმოვი-
დეს აღმოსავლად და მოიწივნეს დიდსა ერმანიასა ხ~ მთავართაგან
სომეხთასა შეწყნარებლ იქმნეს მით რ~ გამოიკითხეს რა მათი იგი
ნათესავობაჲ სცნეს ვ~ დ ტომისაგან ზავით და სოლომონ შ~ ეფ
ეთა უსრაილისათა იყვნეს ხ~ ძმა ერთი მათგანი დაადგრა მუნ
და ექუსნი მათგანი წარმოვიდეს ქართლად და ვ~ რ მოიწივნეს
ჩისანად სამეფოსა ქალაქსა ქართუჭლთასა ჯერეთ არღა აღწუჭდილ
იყვნეს მეფენი ხოსროანნი, და მეფობდა მაშინ სტეფანე
და მისგანცა შეწყალებულ-იქმნეს ფ~ დ და ნათელიდეს, რ~ ებრა-
ელთა სჯულისა შემწყნარებელ იყვნეს მამულისა მათისა და
უხუცესი მათი სახელით გურამ მეფემან სტეფანე Ⴢმის სპას-
ალარ ყო. ესე იგი. ჭერთ მარშალ-მყო და სხუანი მიიქცენ რო-
მელსამე ადგილსა:

ღ~ უღრამ ჭერთ-მარშალი ზავითიანი სტეფანე მეფისა იყო
კაცი ფ~ დ მცნე მეცნიერ წერილსა, და ფ~ დ მორწმუნე და ჟ~ ა მას
საქართუჭლო იყო შერთულ იმპერიასა სკისრისა ჳერძენთასა
რ~ ლი იყო დიდი იუსტინიანე და ცნობილი იქმნა გურამ უსტინიან-
ეს მ~ რ და მიემთხვია პატივსა კურატ პალატობისასა: ჳ~ ჟამსა
ამას გადგნენ სომეხნი წ~ ისაგან სათოლიკე უკვლესისა, და

1-19 სტრ. 5r

და ამისა ჟამსა იქმნა მოქცევა აფხაზთა სარწმუნოებად ჭ~ ტისა
ჟ~ ეს ი~ ისა ჩუჭნისა ჭრუმენტოსის ვისმე მ~ რ უსტინიანე სკისრისა
საჭურისსისა, რ~ ლიცა ნათესავით იყო აფხაზი რ~ ამა ჟამადმდე აფხაზ-
ნი წარმართ-იყვნეს:

ზა გურამ იგი დლითი დღე წარემაებოდა წინაშე სკისრისა და მოკლა სტ-
ეფანე იგი შ~ ეფე და შ~ ეფედ იქმნა უღრამ ყ~ ლთა ქართუჭლთა, და Ⴢფხ-
აზთა ზ~ ა ნათესავობისათვის საწინასწარ-მეტყუჭლომსა, და სიმ-
ხნისა მისისა: ზა ესე ვ~ ემე სიტყუაჲ აქამდის:

სიტყუა მეხუთე:

ზვრ შთამოვიდეს რწნი მე მეფენი **ღ**უარამისგან და განიყუნეს სამეფონი ორად, ესე იგი რაოდენნიცა მრავალ გზის მოხსენებულ არიან აქა შვილნი **ქ**ართლოსისნი ხუდა კლსა, და მეორესა **ჯ**ფხაზეთი და ჟამთა ამათ შა განთავისუფლდა ხელის ქუჭშეობისა ანტიოქელთა **ს**ატრიახისათა

სათოლიკოსი მცხეთისა. და ყწისა საქართუჭლომსა **რ**ოანე ჟამსა მეექუჭისა კრებისასა. ხწ იყო **შ**ეფე ვინმე ქართუჭლთა სტეჭანე ძეთან გუარამისთა, და ჟამსა ამისა გამოცხადნა ყწდ უღმრთო მახმედ.

შდ მეფეთა რაოდენთამე აღსწყდა მეფეთა ქართუჭლთა **ჯ**ავითიანთა ძეთა **ღ**უარამისათა **ნ**ათესაობად და დაიპყრა საქართ-

1-19 სტრ. 5v

უჭლოდ **ჯ**ფხაზეთა მეფემან დავითიანმანვე **ღ**ახტანგ კლმან. რწლი იყო ძეთაგან გუარამისთა, და ამის **ღ**აგრატის გამოეწოდა ნათესავთა მისთა **ღ**აგრატოვანი:

ქესეცა საუწყებელარს. რწ **ღ**უარამის ჟამითგან იწყეს გამრავლებად ძეთა ქართუჭლთასა სკოლათა შა **ს**ოსტანტინე პოლისათა დამოვიდეს ქართლად და ქმნეს სკოლანი ენითა ქართულითა, და იწყეს თარგმანებად წერილთა, და შვილის შვილი ბაგრატისი **ჯ**ავით მესამე რომელმან აღაშენა საყოფელნი მოოხრებულნი საქართუჭლომსანი უღთოთა მახმედიანთა მწრ გამოჩნდა **ჯ**ავით უძლეველად და არღარა მონებდეს სპარსთა არცა **ღ**ერძენთა, აწდ თავისუფალ იყუნეს მეფენი ქართუჭლთანი შვიდნი ვწე მეფადმდე **მ**ამარისა: და ესე ვწემე სიტყუად აქამდის:

სიტყუა მეექუჭსე:

რყუნეს უკუჭ მეფის **ჯ**ავით მესამისა შდ მეფენი. **წ**იმიტრი ძე **ჯ**ავითისი, და ძენი **წ**იმიტრისანი. კლლი **ჯ**ავით. და მეორე **ღ**იორგი რწლი იყო შუჭნიერ ხილვითა და ახოვან **ღ**უამითა **წ**იმიტრი უკუჭ მოკუჭდა და არა დაშთა ნათესავი მისი. ხწ **ღ**იორგი ერთი უკუჭ ყუა რწლა კვირველი **მ**ამარ:

რმან უკუჭ **ღ**იორგი ცხოვრებასა ვე შა თვსსა დაადგა გვირგ-

1-19 სტრ. 6r

ვინი ასულსა თვისსა **Ⲙ**-ამარს, და აღიარეს ყოველთა ქართუჭლთა, და აფხაზთა მეფად. ხ~ იყო **Ⲙ**-ამარ ოდეს დაადგა **Ⲓ**-ვირგვინი მამამან ათ-
ორმეტისა წლისა. და შ~დ ორისა წლისა მოკუდა მეფე იგი **Ⲓ**-იორგი
ჭაბუკი, და დაფლეს იგი საფლავსა პაპისა მისისა მ~რ **Ⲗ**-ავით მესა-
მისაგან აღშენებულსა ფ~დ შუჭნიერ გებულსა **Ⲓ**-აენათს:

Ⲙ-ამინ სცხეს მეფად **Ⲙ**-ამარს ყ~ისა საქართუჭლოდსა, და აფხ-
აზეთისად, ქალაქსა **Ⲛ**-ისანს, და შერთეს მას ქმარი, რა არა უმკვ-
იდრო იქმნეს სამეფოდ მისი ძე ოვსთა მთავრისა სახელით **Ⲗ**-
ავით რომელი იყო მისვე **Ⲗ**-ავითიან **Ⲓ**-აგრატიონისა შთამომავლო-
ბისაგან ესრეთ რ~ მეფენი ვინმე იყუნეს ორნი ძმანი ამისვე
სამეფოდსანი **Ⲗ**-ავითიან **Ⲓ**-აგრატიონნი შვილთაგან მრავალჯერ
მოხსენებულისა **Ⲓ**-ურამისთა პ~ლსა უკუჭ ძმას ეწოდა **Ⲗ**-იმიტრი
დამეორესა **Ⲓ**-იორგი. **Ⲗ**-იმიტრი უკუჭ იყო მეფედ მაგრა ძმამან მი-
სმან **Ⲓ**-იორგი მიულო მეფობად, და ძე უკუჭ ესუა ერთი ყრმა მც-
ირე მეფესა **Ⲗ**-იმიტრის იგიცა მისტაცა ძმამან მისმან
Ⲓ-იორგი, და მისცა ოვსთა მთავარსა მძევლად. ხ~ მთავარი იგი ოვ-
სეთისა იყო უშვილო, და მემკვიდრედ თვისად შეიყვანა ყრ-
მა იგი, და მაშინ ოვსნი, და ყაზარდელნი იყვნეს ყ~ლნი
ქ~ეანენი, და ამის ყრმისაგან იშუნეს მრავალნი ოვსეთს შინა.

1-19 სტრ. 6v

Ⲓ~ შ~დ ამისა მრავალთა წელთა, მისცა დად თვისი **Ⲓ**-უსუდან
ცოლად მეფემან **Ⲓ**-იორგი მამამან **Ⲙ**-ამარისამან მთავარსა ოვს-
თასა **Ⲓ**-აგრატიონსა. ხ~ ჟამსა სიჭაბუკისასა დაქვრივდა ქალი იგი
და მოიქცა ძმისავე თვისისა საქართველოდ, და მოიყუანა თვისთანა
ძე მაზლისა თვისისა ყრმად **Ⲗ**-ავით ქმარი **Ⲙ**-ამარისი. და აღიზარდა
იგი, **Ⲓ**~ **Ⲓ**-იორგი* ასულიცა თვისი **Ⲙ**-ამარ მისცა აღზრდად დასა
თვისსა **Ⲓ**-უსუდანს: **Ⲓ**~ რ~ჟს იგი **Ⲙ**-ეფა იქმნა **Ⲙ**-ამარ. და ენებათ
ქმარი მისთ~ს ქართუჭლთა. და აფხაზთა, რათა არა უმკვდრო იქმენ-
ეს სამეფოდ, მაშინ ძიება ჰყუჭს რათა თუ რ~ლი ჰპოვეს ღი-
რსი ქმრად **Ⲙ**-ეფადსა მათისა. ჰთქუჭს. ვ~დ ჭაბუკი ესე **Ⲗ**-ავით ნა-
თესავი არს მეფეთა ჩუჭნთა **Ⲓ**-აგრატიონთა. და კეთილ ზრდილ და მც-
ნე, ამისი ჰყუჭს გამორჩეუვად. და **Ⲙ**-ამარცა ითნო საქმედ ესე, და ჰქ-
მნეს ქორწილი ვითა ჰშუჭნოდა სიმაღლისაებრ მეფობისა ქალაქსა
Ⲛ-ისანს:

Ⲙ-რავალნი უკუჭ საკვრუჭლნი ჰქმნნა **Ⲙ**-ამარ, ვ~რ იგი მოიუთხრო-

ბენ მატთანენი მცხეთისა, და გაენათისანი, მრავალნი მძლავრნი და ზუჯანი მეფენი უცხო თესლნი დაამდაბლნა წინა-აღმდგომნი თვისნი, მრავალნი უკლესიანი და შონასტერნი აღაშენნა, და აღშენებულნი განამაგრნა, და განამდიდრნა: **ქ** სომეხთა მეფენი. **წ**ალვა-

1-19 სტრ. 7r

ნისნი ხარკსა მისცემდეს მას. და ჰყუა მჯედრად განწესებულნი კაცნი, ვითარ სამასი ათასნი: **წ**მისგან უკუწ ერთისა ძისა, და ერთისა ასულისა კიდე არა რად იშუა, და სახელისა მისა მისისა **ქ**იორგი, ხ^ა ასულისა **ქ**უსუდან:

წმან უკუწ დაჰყო მეფობასა შ^ა წელიწადი ოცი, და ესრეთ მოვიდაიგი წინაშე **ოქ**-ისა, და იქმნა ძე მისი **ქ**იორგი მეფედ წლისა ათშვიდმეტისა: და ესე ვ^ემე სიტყუა აქამდის:

სიტყუა მეშვიდე:

შოკუდა **ქ**იორგი მეფე, და დაშთა ყრმად მცირე სახელით **წ**ავით, ხ^ა მეფე იქმნა **ქ**უსუდან დად მისი, რ^ელიცა დაღათუ შ^ეწნიერ მსგავსად დედისა თვისისა, გარნა არა საქებელ ვითა სანატრელი იგი დედად მისი: **წ**მას უკუწ **ქ**უსუდან განუდგა **ოქ**ავადი ვინმე ქართლისა, და ვ^ერ ჰყო კ^ედ მონებად მისივე, მისცა მძევლად თავადმან მან ძე თვისი, ხ^ა იხილარა **ქ**უსუდან მძევალი იგი, ეტრფიალა მას გარნა არა ისიძუა. ა^ნდ ქმრად შეიყუანა იგი პალატსა თვისსა სამეფოსა:

წმისსა უკუწ მეფობისა შ^ა, მრავალი უკუწ ბოროტნი იქმნეს სამეფოსა შ^ა მისსა. და განრისხნა **ოქ**ი, და იქმნა მოოჯრებად ყ^ეისა ქართლისა სპარსთა მ^ერ ვლტოლვილთა თათართაგან, ხ^ა თათარნი ამისსა სამეფოსა შ^ა დამპყრობელ-იქმნენ **ს**პარსეთისა. და მრავალთა ადგილთა

1-19 სტრ. 7v

აზიასთა, ხ^ა იყო პირველი მათი **ხ**ინგიზ, რ^ელი ყაენ იქმნა: **ქ** **ჩ**ნ დავჰსდუმნეთ საქმეთა თვის **ქ**უსუდან მეფისადთა. და ნუ განვაცხადებთ მას. ვინადთგან იყო ცხებული **ოქ**ისა, და მართ-მადიდებელი:

შოკუდა უკუწ მეფა **ქ**უსუდან. და დაჰშთა ძე სახელით **წ**ავით რ^ელსაცა ჟამსა თვისსავე ცხოვრებისასა ჰსცხო მეფედ: **ქ** თათარნი მეფობდეს მაშინ საქართუწლოსა შინა. რ^ე რუსუდან წარსწ-

ყმიდა **ც**-ვთ-მპყრობელობად, და თათართა ძე **ღ**იორგი მეფისა, რ[~]ლი იყო ძმის-წული **ქ**უსუდან მეფასა სახელით **წ**ავით. და ძე **ქ**უსუ-დანისი **წ**ავით, ორნივე ერთად მეფედ ჰყუჭს, რ[~]ლთა სიგელნი სამე-ფონი იხილვებიან დღესაცა ქუჭმო-წერილნი ესრედ: **ს**იგელი ესე ძე **წ**ავითისაგან ქუჭმო-წერილი არს. და ძე **წ**ავითისაგან ქუჭმო-წერია:

ღ დავით ძე **ქ**უსუდანისა ფ[~]დ მორწმუნე, და ღ[~]ის მოშიში იყო, გონიერ. და კეთილ-მსაჯულ, და სხუაცა იგი **წ**ავით ესრეთვე, მაგრა ჟ[~]ა სიბერისასა **ს**ოლომონს მიემგზავსა ძე იგი **ღ**იორგისა **წ**ავით:

წმათ უკუჭ თან-მოსახელეთა მეფეთა. ფრიადი ჰქუენდათ სიყუა-რული ურთიერთარს. გარნა კაცთა ბოროტთა შუა ჰქმნეს ბოროტნი საემშაკონი სიძულილისა მიზეზნი, და რათა არა განგრძელდეს სიძუ-ლილი, შორის ორთავე მათ **წ**ავითთა, ჰქმნეს განყოფად **ს**ამეფო-

1-19 სტრ. 8r

თა რ[~] **წ**ავითს ძესა **ღ**იორგისსა ჰხუდა ქართლი, კახეთი, შირვანი, და ჯავახეთი, რ[~]ლ-არს სამთავრო ახალციხისა, და ყაზარდია, ოვსეთი და ქისტეთი, რ[~] ოვსეთი. და ყაზარდია დაიპყრა სანატრელმან თამ-არ, და ქისტეთიცა. და და ჯიქეთი ეგრეთვე. თვარე ჟამადმდე **ც**-ამარისა. არა იყო მეფეთა საქართველოსადთა: **წ**ა ძესა **ქ**უსუდანისსა ჰხუდა იმერეთი, გურია, ოდიში, რაჭა, აფხაზეთი, სჟანეთი, და ჯიქეთი:

ღ თვნიერ აფხაზეთისა. რადცა ჰხდჳა **წ**ავითს ძესა **ქ**უსუდანისსა ყო-ველივე საქართუჭლო არს, და ეწოდების ქუჭმო საქართუჭლო, და-ქართლსა, კახეთსა, და ჯიქეთსა, რ[~]ლ-არს ახალ-ციხისა სამთავრო, ეწოდე-ბის ზემო საქართველო, ქართუჭლთა **კ**ათალიკოსისა იყო **უ**პა-რხია, მაგრა სხუად სამეფოდ რა იქმნა ქუჭმო საქართუჭლო, **წ**ფ-ხაზეთისა კათალიკოსისა იქმნა **უ**პარხიად:

ღ საუწყებელ არს ესეცა. რ[~] ძისაგან **ქ**უსუდანისა არიან მეფენი იმ-ერთანი, და ძისაგან **ღ**იორგისა არიან, დღესა **ქ**უსთა იმპერიასა შ[~]ა მყოფნიძენი ქართუჭლთა **შ**ეფისანი, და დღესა მყოფნი ქართლსა და-კახეთს მეფენი, ძენი კახთა მეფისანი:

შ-ერმეცა საუწყებელ-არს ესეცა, რ[~] ჟამსა ერთმეფობისასა იყო, **ს**ამეფოდ ქალაქად **შ**-ცხეთა, მაგრა ვინადთგან მისცჳალა **ს**ანატრელ-მან მეფემან **უ**-ახტანგ პ[~]ლმან, **წ**ისანს. და **ღ**ფილის ქალაქი სამე

1-19 სტრ. 8v

ფოდ იქმნა სამეფო ქალაქად ჩისანი, რომელა გაღმართ ღფილი-
სისა აღმოსავალით, რ~ლსა დღეს მოოჯრებულსა მას მონდორ-
სა ეწოდების ავლაბარი: **ზა** ესე ვიდრემე სიტყუაჲ აქამდის:

სიტყუა მერუჭ:

საუწყებელ ვიდრემე არს ესე. რ~ შ~დ **ზავით** მეფისა ძისა **ქუსუდანისა**,
რ~ლა მამა იმერთსა მეფეთა, არღარა ჰმონებდენ შვილთა **ზავით-**
ისთა **შთავარნი** **მადიშისა** რ~ლსა წოდებულ-ჰყოფენ **ზადიანად**.
და **შთავარნი** **ღურისა**, რომელთა **ღურიელი**, არცალა აფხაზნი, არ-
ცა **სჭანნი**, და არცა **ჯიქნი**, ა~დ თვსად თვსად იმთავრნეს, **პ~ლნი**
მათ შ~ს მყოფნი თავადნი: **ღ~** აფხაზნი. და **ჯიქნი** მოდრკეს უს-
ჯულოებადცა, გარნა მხოლოდ იმერელნი ოდენ ჰმონებდეს, დაღა-
თუ რაჭუჭლნიცა, ა~დ რაჭა არა **სამთავრო** არს, ა~დ მისვე იმერეთისა
ნაწილი არს: **ღ~** ძეთა **ზავითისთა** ძისა **ღიორგისთა** ჰმონებდეს ყო-
ველნი ქართუჭლნი რადვეცა **ჰხუდა**, გარნა არღარა ყაბარდელნი, არ-
ცალა ოვსნი. და არცა **ქისტნი**, და მისდრკეს უსჯულიებადცა ყაბ-
არდელნი, ოვსნი და **ქისტნი**:

შრავალ-ჯერ განრისხდა უკუჭ **ი~** ი საქართუჭლოსა **ზ~** ა უკეთურებ-
ათათვს ქართუჭლთასა, მაგრა ოდეს მოიქციან **ი~** ისა მყის შეწყა-
ლებულ-იქმნიან. მკგზავსად **უსრაილთა** ერისა, ვ~ა მოგვეთხრობის

1-19 სტრ. 9r

წიგნთაგან რიცხუ. 11.1 **შოსესთა**, კუალად ისუნავე 8.2 **უსუნავესთა**. მსაჯუ. 6.7. **შსაჯულთა**.
მეფეთ. 19.3 **შეფეთა**. ნაშთთ 32.2

ნაშთთა. ისაია 37.3 და **ჩინასწარ-მეტყუჭლთასა**:

ღ~ ჰმონებდეს მეფენი **ქართუჭლთანი** თათართა ნათესავთა: **ჩინგიზ-**
ისთა, და მეფენი იმერთანი **ყეისარსა**, და უმეტესი უკუჭ მშვდობაჲ
აქუნდაყე იმერთა მეფეთა. და იცხებდეს **უკლესიასა** **ქუთათისასა**, და
სამეფო ქალაქ მათდა იყო **ქუთათისი**:

ნუ დაუტევებთ უკუჭ **ღიორგი** მეშვდისა სახელსა, რომელი იყო მე-
ფე ქართუჭლთა, რ~ლიცა ღირს მოხსენებისა არს: **უსე** უკუჭ წოდებულ
ვარსკულავად განთიადისა მემატიანეთაგან **ქართლისათა**, მით რ~ ფ~დსა
უკეთურებისა ღამესა შ~ა იყუნეს მეფობადმდე მისსა ქართუჭ-
ლნი **შეფენიცა** და **შთავარნი**, მაგრა აღმოიჭვრუა რა **ღიორგი** **უსა**

რსკჷლაგვმან განთიადისამან, განანათლა ღამე იგი სიბოროტისა,
და მერმელა შიხემანცა სიმართლისამან განანათლა სამეფოდ მისი:

ღ უკეთურებასა რა ვიტყვ. არათუ სარწმუნეებისაგან ჭიტისა გან-
სჷლასა ვიტყვ. ანდ ბოროტთა საქმეთა: ღარნა ამისსა მეფობისა შა
დაჰსცხრეს ყნი იგი კაცნი უკეთურნი სიბოროტეთაგან მათთა.
და იქმნა შეცჷალეზა კეთილ-მადლიერად. ზა მეფობასა შა მისსა
იყჷნეს ჸეისარნი ღერძენთანი შალეოლოლნი, ეგრეთვე მეფობ-
ასაცა შა მამისა მისისასა: ღ შრომაელთა, და ღერძენთა შს იყო

1-19 სტრ. 9v

განყოფილებაჲ ჟამსა მას არა ახალი, ანდ ჯერეთ არღა ქმნილ-იყო სრე
ზად ჭლორენცას: ზა ესე ვიდრემე სიტყუაჲ აქამდის:

სიტყუა მეცხრე:

ღრა საიჭჷლ სადამე არს შდ ღურამ დიდისა შეცჷალეზაჲ ღურამ-
ისა მეფეთა ქართლისა და კახეთისათა, ანდ მისვე ზავითის და ღურამ-
ის ძეთაგან არიან, რტონო ხისა კეთილ სიტყვერისა ღაგრატისანი
უცჷალეზად, და ღათუ იცჷალა შდ ღამარის ასულის ჭუს-
უდან მეფაჲსა ღჷარი
ანდ ზმერთა მეფეთა ოდენ განისაკუთრეს
შეცჷალეზაჲ იგი, და იგინიცა შდ ერთისა ცჷალეზისა არღარა
აღჰსწყდეს, ანდ მისვე ჭუსუდანისათა არიან ძეთაგანნი:

ღწყოდენ უკჷმ მალალ-მსულელობამან თქჷწმან, უკეთუ
არა მიჰყრობდეს მე აღზრი თქჷნისა მორჩილებისა, დუმილი შემიჰყ-
რობს აქა გულვეზადთა თჷს მოსათხრობელთა, და ვერ დამჰყრობელ
ცრემლისა ვარ თქმადთა თჷს, გარნა ვინათგან ითნებს თქჷწნი ეგე
შაღალ-მსახურებაჲ საქართჷწლოსა შეფეთა ტომთა განყოფათ-
ათჷს. და პროვინციათა თჷს საქართჷწლოსათა შემეცნებასა. ესე არა
დაიტვევების:

ღყჷნეს უკჷმ შდ გიორგი მეშჷდისა მეფენი ძეთაგან მისთა რაოდ-
ენნი მე. და ღათუ არა ფდ მრავალნი, ხნ იქმნა მეფედ ზახტანგ მე-

1-19 სტრ. 10r

ოთხე, და ჟამსა უკჷმ ღაგრატისსა მოიძულვა ჭნ ნათესავი ჭა-
რთჷწლთა, რმ მრავალ-ჯერ იქმნა მოოჯრება საქართჷწლოსა, მა-

გრა ესე ვ~რი არა ოდეს, რ~ უღმრთოდან **ზ**ანგთემურ ჰყო საკვ-
რველი მოოჯრებად. რ~ლი არა სადა სმენილ-არს:

შოიწია უკუჭ მძლავრი იგი. პ~დ ქალაქი იგი სახელოვანი. სა-
და იცხებდეს მეფენი, რ~ლ-არს **ნ**ისანი, **ღ**ვილისი, **ყ**ალისი და **შ**ია-
ნისი, **ჭ**ცხეთა, **ყ**ასპი, **ღ**ორი, **ღ**არბნისი, და ყ~ნი ქალაქნი **ქ**ართ-
ლისანი, ეგრეთვე **ყ**ახეთისანი ყ~ნი, და **შ**მერეთისანი, ბრწყინჭა-
ლე იგი ქალაქი, **ქ**უთათისი, **ს**ამეფო ქალაქი იმერთა ყ~ითურთ
აღაოჯრა, და ესე ყ~ნი **ზ**ანთემურის მიერ ცეცხლითა აღისპო: **ღ**~ ერ-
თი უკუჭ საქმე ახალი შემოიღო ყ~დ უღმრთოდან მან, რ~ ტყ-
ვსა წარყუანებად ჰქმნა არცა ერთისა, ა~დ მოასხიან რა სიმრავლე-
ნი მრავალთა ბევრთანი, მამანი და დედანი. ჰაბუკნი და ჰაბუკა-
ნი. ყრმანი და ყრმანი. მღუდელნი და დიაკონნი, სამღუდელო-
თაგანნი. და მონაზონნი ყ~ნი **უ**კლესიად მოასხიან, და დასწვიან
უკლესიასა შ~ა: **ღ**~ უკანასკნელ მოაგონა მამამან მისმან ეშ-
მაკმან ესეცა. რ~თუ სადამე **ც**ხოველს-მყოფელსა **ქ**~ა შეურაცხ-
ჰყოფდის ვინ. განარინიან, და მრავალთა ვჰგონებ ვ~დ მილიონისა
უმრავლესთა და იდგეს გვრგვნი წამებისა:

1-19 სტრ. 10v

ღ~ დიდი იგი **უ**კლესია **ჭ**ცხეთისა. რ~ლი აღაშენა მეფემან **უ**ახტა-
ნგ პ~ლმან, რ~ლისა იყო განღებულ კამარანი, და სჭუტნი მარმარილო-
ოსანი. და იატაკი მარმარილოდსა. ჯერეთ მოწუა ცეცხლითა ბილწმ
ან მან, და მერმე მითურთ აღმოჰფხურა იგი და სხუა იერემ. 5.2. **ნ**აბუზ-
არდან იქმნა **ს**ახლსა ზ~ა **ი**~ისასა, და ყ~ნი საეპისკოპოსონი **უ**კლესია-
ნი. და მონასტერნი ქალაქთა და უდაბნოთანი ს~დ დააქცივნა ძირ-
ითურთ, დასცა ერთი **უ**კლესია განერა აღუფხურულად ჯელთა-
გან მისთა, თვნიერ **უ**კლესია **ღ**ოდისა, რ~ლი მაშინ მონასტრად
იყო, სადა მდებარე არს **ღ**~ამი განმანათლებელისა ჩუჭნისა **ქ**~ი-
სა **ქ**ალწულა **ნ**ონასი, და ესე დაჰფარა **ი**~ნ, რ~ მძლავრთაცა ეშინ-
ის ზოგჯერ **ს**იწმიდეთაგან, და დაიფარა **ს**იწმინდე იგი მაში-
ნ, ვითა მაკაბელ. 2.5. **უ**ერემიას მ~რ დამალულნი **ს**იწმიდენი:

შრავალნი უკუჭ ბრძოლანი აჩუჭნეს მაშინ ქართუჭლთა **ზ**ან-
გ თემურს, რ~ მეფე **ღ**~აგრატ ფ~დ მჯნე იყო ბრძოლათა შ~ა, ხ~ შ~დ
ვერ განერა [.]მეფეცა. ა~დ ბრძლასა შ~ა აღსწყვდნეს ლამქარნი
მისნი. და შეიპყრეს თვთ მეფე, და წარიყუანა იგი ცოცხალი უღ
მრთოდან **ზ**ანგთემურ: **ღ**~ დედოფალი ცოლი **ღ**~აგრატისა, და ძე ყრ-
მა **ღ**~იორგი განერნენ მცირეთა ვიეთმე მკვევლითა. და რაოდენით-
ამე კაცითა **ს**აერისთაოსა შინა, და ეგრეთვე კათალიკოსიცა **ს**ა-

1-19 სტრ. 11r

სამოელ განერა მცირითა ვიეთმე სამღუდელოთა კაცითა,

ღ ვითარ მოიწია უღმრთო იგი შირჟანად, განუტევა მეფე იგი ჭაგრატ ცოცხალი, და მისცა მეფობავე მოოჭრებულისა მის სამეფოსა, და თვთ წარვიდა სპარსეთად:

შაშინ არცაღა ერთი სოფელი, არცა და ბაკი, არცა სახლი სადმე, არცა ეკლესია იპოვებოდა ქართლისა შა თვნიერ საერისთვოთა არაგვსა და ქსნისათა. ხ თუ სადამე მორჩნენ დაურღუჭველად უკლესიანი, იგინი, რ ლნი პ ლ ალოჭრებულ, და უშენ იყუნენ: ღ მოკუდა უკუჭ მეფე ჭაგრატ მწუხარებისა მისგან დიდისა. და არავინ უწყის თუ სადა დაჰვლეს იგი. რ შცხეთა მოფხურილ-იყო და ყნი უკლესიანი, და რღუჭულ-იყუნეს: ზა ესე ვიდრე სიტყუად აქამდის:

სიტყუა მეათე:

შდ ლტიოხოს მეორისა, უღთოდსა მის ხანგთემურისაგან მოოჭრებისა, იქმნა მეფედ, რ არა რას აქუნდა ჭიორგი მე ჭაგრატისა გარნა სახელით ოდენ მეფე. რ არა რად აქუნდა მას სამეფოდ, არცა იცხო მან, და მოკუდა იგიცა ჟამსა სიჭაბუკისასა. და დაჰშთა ყრმად მცირე. რ ლი ლლექსანდრე. პ ლი. ხ იყო რა რვისა წლისა უწოდეს მეფედ და იყო ალოჭრებულ, ქართლი, ჯავახეთი, კახეთი, შირვანი და სა-

1-19 სტრ. 11v

დაცა ვინ თუ სადამე განძრომი იყო ჰშთამოვიდეს მითით, და იწყეს შენებად დაბათა:

ღ სანატრელი იგი დედა მისი ზედოფალი, აღზრდიდა ლლექსანდრეს მეცნიერებასა შა საღმრთოთა წერილთასა. და ჰმოგჟარა მას სო სტანტინუპოლოთ შოდღჟარი ვინმე კაცი იის-მეტყუჭლი, დადაისწავლნა ლლექსანდრე* კნინლა ზეპირ ყნი საღმრთო-წერილნი, და ყნი სიმგუგრლედ გარეშისა მეცნიერებისა: ზა ვრ იგი იქმნა ოცისა წლისა, მეორემან ნემია იწყო ზღუდეთა ქალაქისათა დარღუჭულთა განახლებად, და სახლთა სამეფოთა, მაგრა ვერლარა აღამენა სახელოანი ქალაქი ნისანი, ად ღვილისს მისჟალა ქალაქი სამეფოდ, და ყნი ეკლესიანი რაოდენნიცა საეპისკოპოსონი, ანუ მონ-

ასტერნი მოეფხურნეს უღმრთოსა **ხ**ანგთემურს, ყწნივე ალაგ
ნი და განაახლნა, და ჰყვის **ინ**კენია დიდი, რწლიცა **ი**კვლესია განაახლის:

ღთვთ **ი**კვლესია დიდი **ჰ**ცხეთას ალაგო, მეორემან ვეზრა. 3.2 **ზ**ო-
რაბაბელ, და ჰყო **ინ**კენია დიდი პწლსა **ო**კდომბერსა, რწლიცა დღეინდე
ლად დღემდე ჰგიეს ყწა **ს**აქართუწლოსა შწა **წ**ღესასწაულად დიდად:

ღსოფელნი, და ქალაქნი ყწნი აღაშენნა, რწ ფწდ მწნე იყო იგი ბრძო-
ლათა შწა, და მჰსგავსად **წ**ავითის **ჰ**ამისა მისისა შეამრწუნნა უცხო
თესლნი რწ მრავალ-გზის ებრძოლა მათ მკვდრთა **ს**პარსეთისათა, და რო-

1-19 სტრ. 12r

მელიცა აღიღოს ქალაქი, და წარმოიღოს ნატყუწწნავი, და წარმოასხნის
დედა-წულითა ტყუწწნი, რწჟს მივიდის **ს**ამეფოდ თვსად, მისცის მკედ-
ართა თვსთა ხუთი, და თვთ აღიღის ერთი. და მიათვის წწთა **ი**კვლეს-
იათა, ხწ ტყუწწნი იგი არცა ერთი განისყიდებოდა, აწდ სადამე
სამეფოდ აღიყუწწნიან თვსთა ქალაქთა და სოფელთა დასახლდიან მწვი-
დობით, და უკეთუ თავადთა თვს თვსთა სოფელთა უბრძანის თავა-
დთა მათ დასახლებამ, და რაოდენნი მკედართა ჰყუწწნიან, ფასი მეფი-
საგან მიეცემოდის, და ქალაქთა, და სოფელთა მეფისათა დასახლებდიან:

ორმოც წელ უკუწ იმეფა საკვრველმან მან. და არცა ერთისა ნახევ-
რავისა მიმღებელ-იქმნა გლეხთაგან, და ჟწა მეფობისა მისისასა, ვერცა
თავადნი მიიღებდეს რასამე გლეხთაგან თვსთა, რწ ახალ შენ იყო მაშ-
ინ სამეფოდ მისი. და ჰსწადოდა ფწდ რათა აღეშენოს ქართლი: **ღ** ყწი
მისი ათისაგან ერთი გლახაკთა მიეცემოდა, და ამით ვწა ფსალ. 88.37 **ჰ**წზე **ს**აყდა-
რი მისი დაჰსდგა წინაშე **ი**წისა, და იპყრა აფხაზეთი. და იმერთაცა **ს**-
მეფოდ. და ყწი რაოდენიცა განყოფადმდე აქუწწდაყე საქართუწლოდ-
სა მეფეთა, და ყაბარდიადცა, ოვსნი. და ქისტნი, და მახლობელნი აფ-
ხაზნი. ჯიქნი, და მახლობელნი იმერთანი სწანნი. და იქმნა ერთ **ს**-
მეფოდ, ვწა პწლ მამათა მისთა აქუწწდა:

წა ვწრ იგი იქმნა ორმოცდა რვისა წლისა **წ**ლექსანდრე დიდი. მოუწ-

1-19 სტრ. 12v

ოდა ძეთა თვსთა, რწთა პირმწმოდ მონაზონ იყო, სახელით **წ**-
ვით, და **წ**ახტანგს უკუწ მისცა, რწლი იყო ძე მეორე აფხაზეთი
ჯიქეთი, სწანეთი, ოდიში. გურია, და ყწი სამეფოდ იმერთა მე-
ფეთა. და უწოდა **ჰ**ეფედ: **წ**იმითრის მისცა. ქართლი. ჯავახე-

თი. ოვსეთი ყაბარდია, და ქისტეთი, და უწოდა მეფედ: **ქ** უმრ-
წემესა ძესა **ქ**იორგის მისცა კახეთი, ჭერეთი, რ^ლსა შ^ა არს
ჭარი, და კავი, მცირენი თემნი, და შაქისი, სადა მჰსთავრობდა
აქამდე აჯიჩალაზი, და მირჰანი რ^ლისა დედა ქალაქ არს შამახია,
და არა უწოდა მეფედ ა^ნდ მთავრად. და მოუწოდა მთავართა სამეფო-
სა თვისისათა ყ^ნთა. და ესრეთ მოათჳალნა იგინი ძეთა თვისთა, და
დასდჳა მამინ ყ^ნა სამეფოსა ძეთა თვისთასა სულსა ზ^ნა ნახევარი
მარჩილისა, და სხჳად არა რად: **ქ** ძესა მას თვისსა პირმშოსა მონ-
აზონსა ზავითს მისცა ათალიკოსობად მცხეთისა. და ყ^ნისა საქ-
ართველოდსა, რ^ლიღ აქჳსყე ჳელის-ქჳწმე დღეს **ს**ათალიკოსსა
საქართველოდსასა, და თვთ მონაზონ იქმნა, და სახელ-იდჳა **ჯ**თან-
ასი, და გა განბრწყინდაცა ღჳაწლითა მონაზონებისათა, და ესრეთ მი-
ვიდა მორჩილთა გვრგვნითა წინაშე **ქ**ისა.

ქ ჟამსა მეფობისა მისისასა იქმნა კრებად ჭლორენცას, და ჟამ-
სა დასასრულს მეფობისა მისისასა აღიღეს კონსტანტინუპოლი

1-19 სტრ. 13r

თურქთა: **ჯ**ა ესე ვ^ე სიტყჳა აქამდის:

სიტყჳა მეათერთმეტე:

ჯლექსანდრე უკჳწ პ^ლისა ძეთა ვიტყოდეთ განყოფასა ესრეთ, იქმ-
ნა რა მეორე ძე **ჯ**ლექსანდრესი **ქ**ახტანგ მეფედ იმერთა, აფხაზთა, და
სხჳათა რ^ლი ითქჳა, მოკჳდე უკჳწ , და არღა აღწყ-
ჳდღილ იყვნეს ძენი **ქ**უსუდანისანი, რ^ლა მეფენი იმერთანი, და
სამეფოდ მათი დაიპყრეს მათვე, და აფხაზეთიცა ეგრეთვე, და ოდიში
და სხვანი თვისთავე მთავართა დაიპყრეს, რ^ლთა აქჳნდა **ჯ**ლექსანდ-
რესამდე. პლ^{ის}ა: **ქ** ზიმიტრი მეფე ქართლისა ძეძ მესამე **ჯ**ლექსანდ-
რესი, და **ქ**იორგი მთავარი კახეთისა ჳმონებდენ მეფესა სპარსთ-
ასა, და განიყო სამეფო ორად, მაგრა ჯავახეთი, რ^ლ-არს პროვინც-
ია ახალ-ციხისა, დიდით მთავრითურთ თვისით ჳმონებდეს მეფ-
ესა ზიმიტრის:

ქონაზონ უკჳწ იქმნა მეფეცა ზიმიტრი, და უწოდეს ზამიანე
და ძეცა მინახავნ ხატი მისი მონაზონებისა სახითა, რ^ლ სადაცა
ძე ვიძყოფებოდი მონასტერსა შ^ა მრავალ-მთისასა. მუნ აღასრუ-
ლა სრბად ცხოვრებისა თვისისა. და იქმნა ძე მისი **ს**ოსტანტინე
მის წილ მეფედ. ხ^ნ მოკჳდა **ქ**იორგიცა თავარი **ს**ახეთისა. და იქ-

მნა მის წილ მთავრად კახთა ზა. ლექსანდრე ძე მისი, და უწოდეს

1-19 სტრ. 13v

კახთა მაშინ მთავარსა თვისსა მეფედ: **ქ** მოკუდა ეფე **კონსტანტინე**. და მიიღო მეფობაჲ ძემან მისმან დავით. რა ლსა მშვიდად სახელს-ჰსდებენ, და ესვა ძმა რომელსა ეწოდა **ღაგრატ**, და მოკლა-**ლექსანდრე** მეფეჲ კახეთის ძემან მისმან **ღიორგი**. რა ლსა **ზავ-ღიორგი** სახელ-ჰსდებენ, და იქმნა მის წილ მეფედ, და დააბრმო ძმაჲცა თვისი **ზიმიტრი**. და თვთ ჰავ-ღიორგი მოიკლა სიბოროტეთა და ავაზაკობათა შა ქართუჭლთა მიერ:

ქოკუდა უკუჭ ქართლისა მეფე **ზავით** მონაზონ-ქმნილი. და მეფე იქმნა მის წილ ძე მისი **ზუარსაბ**: **ზა** ესე ვიდრე-მე სიტყუა აქამდის:

სიტყუა მეთორმეტე:

ზუარსაბის მეფობისა დასაბამს იყო ფდ მძლავრება სპარსთა საქართუჭლთა შა გარნა **ზუარსაბის** მეფობისა შა ვერღარა მძლავრობდეს რა სხუა ვინ **ღედეონ** იქმნა სპარსთა შა **ზუარსაბ**. ვითარ იგი მსაჯულ. 2.25 **ღედეონ** ჰადიამსა შა: **ქ** აქა დამადუმებს მე სიმენე **ზუარსაბისა**, და მაცხოვრად ერისა თვისისა. მოცემაჲ მისი **წისა** შროთ, რ თუ სადამე ვიტყოდე სიმენეთა **ზუარსაბისთა** განვრცნების წერილი, და თუ სადამე ვჰსდუმენე არა ღირს დუმილით თანა წარსლვისა არნ სიმენენი მისნი: **ქ** ესე უკუჭ ვსთ-

1-19 სტრ. 14r

ქუათ მისთვის, და ჰეშმარიტი ვსთქუათ, რა მოთხრობაჲ **ზუარსაბისა** სიმენეთა ყითურთ მჰსგავს არს ჰტად მაკაბელისა **უდას** სიმენეთა, და სიკუდილიცა მაკაბელისა მაკაბელ. 9.18 **უდასებრ** მიიღო ბრძოლათა შა უცხო თესლთაგან მეშურნეობასა შა არა თუ აჩრდილისა **სსჯულისა**. ად ჰტისა **სარწმუნოებისა** ჰეს **ქის** ჩუჭნისასა:

ქ მოკუდა რა დაწყლული მეფე უარსაბ, რა ლნ არა ოდეს ჰმონა, და არცა ამონა **სამეფოდ** თვისი სპარსთა, მეფე იქმნა ძე მისი სიმეონ პლი მის წილ, ხა კახთა შა იყო მაშინ **ზეონ** დიდი ძე ჰავ-გიორგისა. რა ლმანცა მოჰკლა მამად თვისი: **ქ** იმეფა სიმეონ* არა მშვიდობით უცხო-თესლთაგან, და უკანასკნელ ბრძოლასაშა თურქთა წარიყუანეს ტყუჭდ **კონსტანტინე** უპოლის

და მიიციტალა მუნ, დაიქმნა ძე მისი ოორგი მეფედ მის წილ: ღმისსა მეფობასა დაიპყრეს თურქთა ქყანა ჯავახეთისა, და უარ-ჰყუჭს და დაუტევენეს თვთ მთავარმან ჯავახეთისამან, და სამთავრომან მისმან ონი ჩუჭნი ოქედ, და იქმნნეს მახმედიან, ხ იყო კახთა ზა მეფედ ღლექსანდრე ძე ზეონ დიდისა:

მოკუდა უკუჭ ოორგიცა მეფე წამლითა უღმრთოდსა, ჰაჰაბასისათა, და იქმნა მის წილ მეფედ ძე მისი ზუარსაბ მეო

1-19 სტრ. 14v

რე, ფ დ ჰაბუკი ასაკითა. ხ მოიკლაცა ღლექსანდრე მეფე კახეთისა ძისა თვისისა სონსტანტინეს მრ. და იქმნა უკეთური იგი სონსტანტინე მეფედ, მკუღელი მამისა, და ძისა თვისისა ოორგისა, და მიემსგავსა იგიცა საქმეთა ჰავ-გორგისათა ჰაპისა თვისისათა, ხ მოიკლა თვით იგიცა უღმრთო სონსტანტინე კახთა მრ: ზა ესრე ვიდრემე სიტყუა აქამდის:

სიტყუა მეთ-სამ მეტე:

ჰსთქუათ რა უღმრთოსა სონსტანტინეს მრ მოკლუაჲ მამისა თვისისა მეფისა ღლექსანდრე მესამისა, და ძისა თვისისა ოორგისი და მოკლუაჲცა მისი კახთაგან, მეფე იქმნა შ დ უღმრთოდსა სონსტანტინესა ოეიმურაზ პლი კახთა ზა, ხ ესე ოეიმურაზ ძის-წული იყო ღლექსანდრესი ძისაგან თვისისა მოკულულისა, და ძე კახთა მეფისა ზავითისი: ლ მამამან ამის ოეიმურაზისამან ზავით ძემან ღლექსანდრე მესამისამან, მიუღო მეფობაჲ კახთა მამას თვისსა ღლექსანდრეს სიცოცხლესავე შა, და თვთ იქმნა მეფედ: ლ არა ჰყოვნა სასჯელმან საღმრთომან, და მოკუდა მეფე კახთა ზავით სიცოცხლესავე შა მამისა თვისისასა, და მეფედ კახთავე იქმნა ღლექსანდრე:

ლ შ დ სიკუდილისა ღლექსანდრესა, და უკეთურისა მის სონსტანტინესსა. მეფედ კახთა იქმნა ოეიმურაზ პლი, ხ ჟამსა მას იყო

1-19 სტრ. 15r

მეფედ ქართლისა ზუარსაბ მეორე:

მოიწია უკუჭ უღმრთო ჰაჰაბას მეფე სპარსთა კახეთს ზა და მოაოჯრა კახეთი ვა ზანგთემურ, ეგრეთვე სახედ ამან, და სოფელნი, და თვთ ყ დ შუჭნიერი იგი ქალაქი ორემი, სადაცა მეფობასა გა-

ნაგებდენ მეფენი სახთანნი, გარდაასახლნა სპარსეთად. ვაჟო ნაბ უქოდონოსორ, უერუსალიმსა ზა, და უდიასა, და ხუარსაბ მეფე ქართლისა წარიყუნა ჯსტრაბათად, და მოჰკლა მუნ მოშთობისა მრ ხ ხუარსაბ არა ესა ძე არცაღა ძმაღ, და აღჰსწყდა შეფისა სიმონ პლისა ნათესაობაღ: შამინ ქართუჭლთა წინა-აღმდეგად სპარსთა მეფისა. ჰყუჭს მეფედ ქართლისად მეფე კახთა მემურაზ პლი, მით რ ცოლი მემურაზისა დაღ იყო მეფისა ხუარსაბ მეორისა, და ჰსცხეს მეფედ ლფილისს, გარნა არა თავს-იდუა ესე მეფემან სპარსთამან, ად წარმოჰგზავნნა ქართლსა ზა ლაშქარნი უთულავნი. და მოვიდეს მდინარესა ზა ალგეთისასა, ვინაღცა ქართუჭლთაცა შეჰკრიბნეს ლაშქარნი, ვრ ოცდა ოთხი ათასი: ლ მაშინ განრისხდა ი საქართუჭლოსა ზა, და მოჰსწყდეს ლაშქარნი საქართუჭლოდსანი ოცი ათასი კაცი. და ივლტოდა მეფე თემურაზ იმერეთად: ლ ჰყუჭს სპარსთა მეფედ ქართლისად სახელით ოსტომ ვინმე ფდ მოხუცებული ძე შაგრატოვ-

1-19 სტრ. 15v

ანთავე, მახმედიანი, რ მეფესა ქართლისასა სიმეონ პლსა, რლი ზემო ვახსენეთ, ჰყუა ძმაღ უმრწმესი სახელით ზავით, ესე ზავით წარვიდა სპარსთა მეფისა, და მახმედიან იქმნა. და ცოლი და შვლნი მისნი ყოველნივე დაჰშთეს უსპაანად, და ესე ოსტომ მუნ იშუა ქალაქსა ისპაანს, და მეფედ ჰყუჭს ესე სპარსთა მემკვრდოებისა ძლით: ზა ესე ვიდრე სიტყუა აქამდის:

სიტყუა მეთოთხმეტე:

შეფე უკუჭ ქართლისა იქმნა რა ოსტომ, მისცნა ციხენი ტფილისისანი მეფესა სპარსთასა, და დარღუჭულნი ქალაქთა ზღუდენი განაახლნა, და იმეფა ვრ ოც წელიწად ოდენ. და დიდსა სიბერესა მიიწია: ლ არა ჰყუა ძე არცა ასული, და ეძიებდა რათამცა ვინ ჰპოვოს ლაგრატონთაგანი, რათა იმემკვდროს: ლ იყუნეს მაშინ ლაგრატოვანთაგანნი შვილთაგან სონსტანტინე ქართუჭლთა მეფისათა, და ჯეროვან იყო, რათა მათგანმან ვინმე დაიმკვდროს ქართლი: 'სრეთ უკუჭ მიეზასა შა რა იყო ოსტომ მეფე, განიზრახა უკუჭ, მემკვდრედ თვსად ყოფად უახტანგის ლაგრატოვანისა, ვითარ უკუჭ ლაგრატოვან იყო უახტანგ. მეთერთმეტესა უკუჭ სიტყუასა შინა მოვიხსენეთ რა მეფე ქართუჭლთა ზავით ძე მეფისა სონსტანტინესი. და ამის ზავითისაცა ძმაღ მოგვხსენებიეს სახელით ლაგრატ. ამას ლაგრატს მისცა მეფემან ზავით სამ-

1-19 სტრ. 16r

თავროდ, რ~ლისა სახელი არს შ~უხრანი: **ქ** ამის **ღ**აგრატის ძე იყო **ურაკლი**, და ძე **ურაკლისა** **არჩილ**, ძე **არჩილისა** **უახტანგ** მესამე. რ~ლი იმემკვდრა მეფემან **აოსტომ**: **ქ** მოკუდა მეფე იგი **აოსტომ**, და მეფე იქმნა **უახტანგ** მესამე:

რმან დაიპყრა იმერეთიცა, ოდიში, გურია, ქართლი, კახეთი, ხოლო შირვანი ადრე წარსწყმიდეს კახთა მეფეთა, და შაქისი, რ~ლა აჯიჩალაბის სამთავრო. არცაღა იგი

აქუნდათ კახთა მეფეთა მიე
რითგან მოაოჯრა რა **ჰაჰაბაზ** სპარსთა მეფემან კახეთი:

ქ დასუა

კახეთსა შ~ა მეფედ მეფემან **უახტანგ** ძე თვისი პირმშოდ **არჩილ**. და თვთ მეფობდა ქართლსა და იმერეთსა **ზ**~ა, გარნა ვერღარა ეძლო დაპყრობად სამთავროსა ახალ-ციხისასა. მით რ~ თურქთა ეპყრათ იგი:

ქ შ~დ ჟამთა **აოსტომის** მეფობისათა, მეფე კახთა **მეიმურაზ** ვერღარა დაადგრა კახეთს შ~ა, რ~ ფ~დ მოხუცებული-იყო, და ძე უკუჭ მისი **ზავით** მოკლულ-იყო ავაზაკთაგან ნადირობასა შინა. და ერთი მხოლოდ მის წული ოდენ ჰყუა სახელით **ურაკლი**. და დედითურთ წარჰგზავნა რუსეთად წ~ე მეფისა **ალექსი** მიხაილოვიჩისა და აღზარდა რუსეთსა შ~ა ყრმა იგი. რ~ლსა რუსნი უწოდებენ **ჩიკოლად**:

ქ მეფე იგი ქართუჭლთა **უახტანგ** ფ~დ გონიერიყო და მცნე, და

1-19 სტრ. 16v

ჰქმნა მეფობად ოცსა წელსა ბედნიერობით, და პირმშოდ ძე მისი წარვიდა კახეთით, რ~ლა მეფე **არჩილ**, და დაიპყრეს მეფობად იმერეთისა: **ზ**ა შ~დ მოკუდა მეფე **უახტანგ**, და იქმნა მეფედ ძე მისი **დიორგი**. და **არჩლ** წარვიდა რუსეთად, და მუნ აღესრულა ჟამსა პეტრე პ~ლისა იმპერატორებისასა, რ~ლისა ძენიცა სამნი მოჰსწყდეს იმპერიასა შ~ა რუსეთისასა, და დაჰშთა ასული სახელით **ზარია**, რ~ლიცა მოკუდა ჟამსა **ანნა** **იოანევენას** იმპერატორობისასა:

ქ ვჰსთქუათ ესეცა რ~ განუდგა მეფე იგი ქართუჭლთა **დიორგი** ძე **უახტანგისი** მეფესა სპარსთასა, და მიულო მეფობად ქართუჭლთა **დიორგის** მეფემან სპარსთამან. და მისცა **ურაკლის** მის წულსა **მეიმურაზ** კახთა მეფისასა აღზრდილსა რუსეთს შინა

და ჩიკოლოზს სახელდებულსა რუსთა მიერ: **ზა** ესე ვიდრემე სიტყუად აქამდის:

სიტყუა მეთ-ხუთ-მეტე:

ღ ვ რ იხილა მეფემან საქრთუჭლთამან **ღიორგი***, რ მოელო მეფობად, წარვიდა წინაშე სპარსთა მეფისა, და იხილა რა სიქუჭლე **ღიორგისი** სპარსთა მეფემან ჰყო სპასალარ, და მეფობადცა ქართლისავე მისცა მას. და მეფესა **ურაკლის** მისცა მეფობად კახთა.

1-19 სტრ. 17r

საკუთარი თვისი: **ღ** მოკუდა **ურაკლიცა** მეფე, და მეფეცა **ღიორგი** მოიკლა ბრძოლათა შა ყანდაარს, და იქმნა სპასრთა მეფისა მ რ მეფედ ქართუჭლთა **ქოსრო** ძმის-წული მეფისა **ღიორგისი**, და ძე **ხეონისი**, რ ლსა სპასალარობადცა აქუნდა სპარსთა მეფისა, და მეფედ კახთა იქმნა ძე კახთა მეფისა **ურაკლისი ზავით**: **ღ** მეფეცა იგი **ქოსრო** მოიკლა ბრძოლათა შა იგიცა ყანდაარს, და დაჰშთა ძე მცირე, რ ლი იგიცა მოკუდა. და ასული ერთი სახელით **ჯნა**, რ ლიცა იმყოფების დღეს სამეუფოსა ქალაქსა მოსკოვს: **ღ** ვ რ იგი მოკუდა მეფედ ქართუჭლთა **ზა** ძმად მისი **ესე** მამა ძე უნდოდა. და მოიყუნა მან ცოლი ასული კახთა მეფისა **ურაკლისი** და მეფისა კახთასა **ზავითისი** დედად ჩემი: **ზა** შ დ რაოდენისამე წლისა მეფე **ურახტანგ** მეოთხე სპარსთა მეფისა მ რ სპასალარ-იქმნა და მამასა ჩემსა მიულო ქართუჭლთა მეფობად სპარსთა მეფემან, და მისცა ძესა მეფისა **ურახტანგისსა** **ქაქარ**: **ღ** კ დ შ დ რაოდენისამე წლისა მიულო მეფობად **ქაქარს** მეფემანვე სპარსთამან და მისცა მეფესა **ურახტანგს** მამასა **ქაქარისასა**:

ღ მოკუდა მეფე კახთა **ზავით**. და მეფედ კახთა ჰყო სპარსთა მეფემან ძმად **ზავითისი**, და ძე **ურაკლი** მეფისა კახთასა **ქონსტანტინე**. კ დ შ დ ორისა. ანუ სამისა წლისა მიულო ქართუჭლთა

1-19 სტრ. 17v

მეფობად ვახტანგს მეფემან სპარსთამან, და მისცა კახთა მეფესა **ქონსტანტინეს**:

ღ ვ რ იხილნა მრავალ-ჯერ სიცრუენი სპარსთა მეფისანი მეფემან **ურახტანგ**, და თურქნიცა მოვიდეს, და დაიპყრეს საქართუჭლოდ, წარვიდა იმპერიასა რუსთასა ჟამსა სანატრელისა პეტრე პ ლისასა ყოვლითურთ მისით,

და მუნ აღესრულა ქალაქსა ასტრახანს: **ზა** ესე ვიდრემე სიტყუა აქამდის:

სიტყუა მეათექვსმეტე:

ჩარვიდა რა იმპერიად რუსეთად **ჩა**ხტანგ მეოთხე დაუტევა მამა თვისი ნაცუღლად თვისად მეფე **ჩესე** მამა ჩემი, ხ[~] მამ-ინ იპყრობდეს ქართლს თურქნი, მოკუდა მამაცა ჩემი. და მო-ჰკლეს თურქთა მეფეცა კახთა **სონსტანტინე**. და კახთა მეფედ იქ-მნა **მურქთა მ[~]რ მემურაზ** მეორე: **ქ[~]** ჟამსა **მემურაზის** კახთა მეფობისასა, თურქნი მეფობდეს ქართლსა **ზა**, ფაშა იგი ჯავახეთისა, რ[~]ლ-არს ახალ-ციხისა, და მერმე დაიპყრა რა ქართლი შა-ჰნადირ, ხანნი სპარსთანი მეფობდეს ქართლსა **ზა**:

ქ[~] შ[~]დ რაო

დენტამე წელთა მისცა მეფობად ქართლისა შაჰნადირ მეფესა კახ-თასა **მემურაზ** მეორესა, და მეფობა კახეთისა ძესა **მემურაზი-**სასა **ჩრაკლი** მეორესა. ხოლო იცხო მეფემან **მემურაზ** ჩემ უღირსისაგან:

1-19 სტრ. 18r

ჩიტყოდეთ ამასცა, ვ[~]დ დღესა რაივეცა არს ქართლისა პროვინც-ია უპყრიეს მეფესა ქართლისასა, უკეთუ არა აღოჯრებულ იყო. გარნა ქ[~]ყნა იგი ახალ-ციხისა: რ[~]ლ-არს ჯავახეთი, შ[~]დ მეფისა ქარ-თუჭლთასა **ჩუარსაზ** დიდისა უპყრიეს თურქთა, და არს მუნ ფაშა პ[~]ლი იგი მთავარი მათი **ჩთაბაგი**. რომელიცა განაწესა. მთავრად მეფემან **მამარ** ყ[~]ისა საქართუჭლოდსამან, ხ[~] მთავარი იგი **სახეთისა** თურქთა დაპყრობადმდე ჰმონებდა მეფესაქართუ-ჭლთასა: **ქ[~]** პროვინცია კახეთისა მესამე უკუჭ[~] ნაწილი არღარა არს დღეს კელის-ქუჭ[~]შე კახთა მეფისა. რ[~] შირვანი ადრითგან მი-ელო, და შაქისი ჟამითგან შაჰაბასისა, ხ[~] შაქისისა ნაწილი არს ჭარიცა, რ[~]ლისა მ[~]რ აღოჯრებულ-იქმნა კახეთი ახალთა ჟამ-თა შ[~]ა გარნა რადმეცა აქუს დღეს კახთა მეფესა, შენ არ[~]ნ ყ[~]ნი:

ჩჰსთქუათ ვ[~]დ ესეცა. ვ[~]დ დედა **ჩრაკლი** მეორის, რ[~]ლ არს მეფედ კახთა, ასული იყო მეფისა ქართუჭლთასა **ჩა**ხტანგ მეოთხისა, დად მეფისა **ქაქარისი**:

ტიმოთ. 1.17: **ქ[~]** შეუფესა მას **საუკუნეთასა**, **ქა**ხრწნელსსა **ქა**ხილავსა, **ქ**ხო-ლოსა. **ქ**რძენსა **ი[~]ა**

პატივი. და

ზიდება,

უკონ უკუნისამდე. რმინ: